

Поцко Д.І.
студентка II курсу, спеціальність «Географія»
Мукачівський державний університет
Лужанська Т.Ю.
кандидат географічних наук, доцент
Мукачівський державний університет

ГЕОГРАФІЯ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ЗОН ЗАКАРПАТТЯ

У статті розглянуто основні підходи до оцінки природно-ресурсного потенціалу, територіального розподілу санаторно-курортних зон Закарпаття. Розглянуто особливості розвитку десяти санаторно-курортних зон з позицій привабливості для регіону.

Ключові слова: природно-ресурсний потенціал, санаторно-курортна зона, лікувально-оздоровча зона, рекреаційна зона, лікувальні процедури.

Закарпатська область виділяється унікальними природними рекреаційними ресурсами, є регіоном із самим високим рівнем забезпеченості основними компонентами ресурсів навколишнього природного середовища, а саме: індекс забезпеченості лісовими площами - 3,40, ресурсами місцевого річкового стоку - 7,13. У межах Карпатського регіону Закарпатська область володіє найбільшим рекреаційним потенціалом. Балансові експлуатаційні запаси лікувальних мінеральних вод становлять 69%, місткість угідь довготривалого відпочинку і туризму - 33%, угідь короткотривалого відпочинку - 60%, кліматолікування-45% [2].

Серед гідромінеральних та природно-рекреаційних ресурсів вивчено 360 джерел мінеральних вод, різноманітних за своїм складом та лікувальними можливостями. 30 родовищ субтермальних, термальних та високотермальних вод, в основному кремністі терми хлоридонатрієвого складу, створюють можливості їх використання як з лікувально-оздоровчою, так і промисловою метою. Загальний їх дебет складає біля 10 тис. куб. метрів на добу. Деякі родовища унікальні, їх води відповідають типу «Єсентуки», «Боржомі» та «Арзні» і не поступаються відомим водам Чехії, Польщі, Франції. Закарпатські мінеральні води є чудовою базою для здійснення курортного лікування. На території області нараховується більше 20 родовищ субтермальних і термальних, високотермальних вод [1].

Закарпатська область поділена на 10 санаторно-курортних зон.

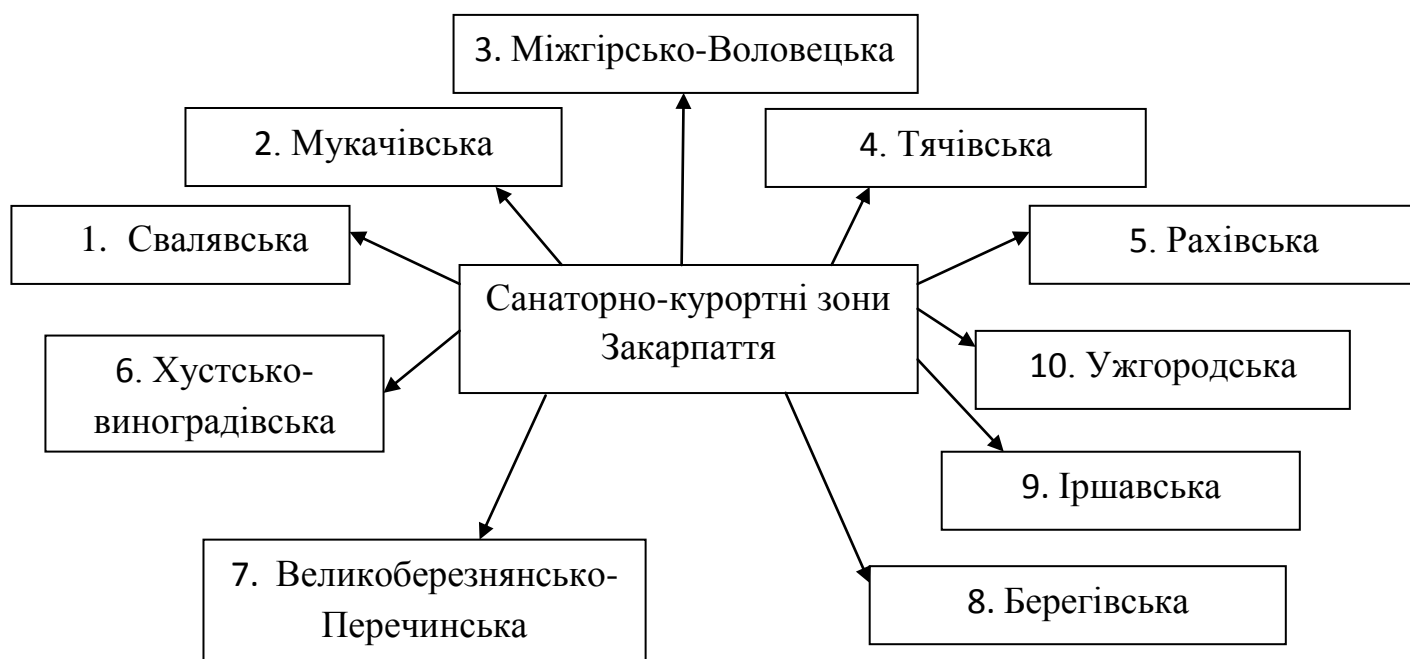

Рис. 1. Територіальний розподіл санаторно-курортних зон Закарпаття

1. Свалявська лікувально-оздоровча зона охоплює територію Свалявського району. Базується на родовищах лікувальних вуглекислих гідрокарбонатних натрієвих вод різної мінералізації типу Боржомі, Віші, Поляно-Квасовського, Криниця. Основні бальнеологічні ресурси Свалявської рекреаційної зони складають 10 родовищ вуглекислих мінеральних вод - Полянське, Ново-Полянське, Ведмежий, Голубинське, Свалявське, Неліпинське, Плосківське, Оленівське, Пасіцьке, представлених 94 водопроявами, в тому числі 77 свердловинами та 17 джерелами [1].

Дана рекреаційна зона володіє досить розгалуженою інфраструктурою. На її території розташований 1 курорт «Поляна», 4 санаторії («Поляна», «Квітка полонини», «Сонячне Закарпаття», «Кришталеве джерело»), 1 реабілітаційне відділення, 1 санаторій-профілакторій «Квасний потік», 10 туристично-оздоровчих закладів, 34 готельно-туристичних комплексів. У Свалявському районі є в наявності гірськолижні витяги, а саме: ТОВ «Сузір'я» (санаторій «Квітка Полонини»); ТОВ «Лижний центр» с. Поляна; гірськолижний комплекс «Гранд - Поляна» урочище Ведмежий с. Поляна, при яких є прокатні пункти гірськолижного спорядження.

Свалявська рекреаційна зона розташована вздовж долини р. Латориця. Найціннішим рекреаційним ресурсом є лікувальні мінеральні води різних типів. Варто зазначити, що лікувальні властивості мінеральних вод Закарпаття вперше згадуються в архівних документах ще у 1463 р., а їх хімічні аналізи регулярно проводилися з 1803 р. У 1800 р. з'явилися перші дані про розлив мінеральної

води родовищ Свалявського району, які експортувалися до Відня та в Париж. У 1842 р. ще у Будапешті Свалявська мінеральна вода була визнана однією із кращих за смаковими якостями, а у 1855 р. отримала «Золотий диплом» на виставці вод Європи у Парижі. Згідно аналітичних досліджень, лідером за наявністю бальнеологічних ресурсів на Закарпатті є Свалявська зона, яка набрала 31,1 бала [1].

Полянське родовище. У 1868 р. в с. Поляна була заснована «Полянська купіль» з 40 помешканнями та 20 ванними кабінами. З 1946 р. на бальнеологічному курорті «Поляна», на базі колишньої «Полянської купелі», функціонує санаторій «Поляна» на 500 місць з використанням мінеральної води, отриманої зі свердловин, пробурених в Полянському родовищі мінеральних вод на обох берегах ріки Мала Пиня.

Полянське родовище виливає середньомінералізовану гідрокарбонатну натрієву мінеральну воду поляна-купель типу боржомі. Саме вуглекисла середньомінералізована «Поляна-Купель» у своєму складі має бор і фтор. Запас води становить 329 м³ на добу. Функціонує санаторій «Поляна». Мінеральна вода «Поляна-Купель» досить вивчена і є аналогом лужних вод курорту Боржомі, використовується для лікування органів травлення, а також супутніх захворювань серцево-судинної системи.

Новополянське родовище виливає вуглекислу середньомінералізовану гідрокарбонатну натрієву мінеральну воду - «Поляну-Квасову». Саме її хімічний склад наближається до хімічного складу «Поляни-Купель», містить бор і фтор. Добовий запас становить 189 м³. Мінеральна вода, в основному, використовується для лікування травного тракту, а також супутніх захворювань серцево-судинної системи. Ефективність лікування «Поляною Квасовою» висока, вона не поступається відомим мінеральним водам лужної групи. На базі «Поляни Квасової» функціонує санаторій «Сонячне Закарпаття».

Лужанське родовище характерне вуглекислою середньомінералізованою гідрокарбонатною натрієвою водою. Перші дослідження мінеральних вод були проведені у 1775 році. Спочатку мінеральні води експортувалися як прекрасні «борвіз» (винні води) для розведення вина. У 1872 р. з лікувальною метою почали призначати мінеральну воду з джерела «Магдії». На відстані 100-120 м, у володінні графа Шенборна, знаходилося друге джерело під назвою «Erzsebet» такого ж хімічного складу (вивчено у 1879 р.). Мінеральні води з цих джерел розливалися й експортувалися не тільки в різні куточки Австро-Угорської імперії, а й за її межі.

Затверджені запаси води Лужанського родовища становлять 286 м³ на добу. Тут працює санаторій «Квітка полонини». Лужанська вода віднесена до холодних, її мінералізація не перевищує 5-6 г/л. На основі лікувальних

властивостей мінеральної води Лужанського родовища було визначено профіль здравниці - лікування органів травлення, проте, вода є високоефективною при супутніх захворюваннях серцево-судинної системи [5].

Плосківське родовище. Саме у 1834 р., коли Плосківське джерело було викуплене орендатором, вода почала широко вивозитися в бочках для любителів вина. У 40 рр. її, як і мінеральну воду, в розташованому поряд с. Оленьово почали розливати в пляшки. А з початку XIX ст. до 1880 р. в с. Плоске існували купелі. Для даного родовища характерна вуглекисла середньомінералізована гідрокарбонатна натрієво-мінеральна вода - «Плосківська», до складу якої входить бор, фтор та кремнієва кислота. Використовують для лікування органів травлення, а також як столову воду.

Свалявське родовище виливає вуглекислу середньомінералізовану гідрокарбонатну натрієву мінеральну воду, яка має у своєму складі марганець, нікель, кремнієву кислоту. Про Свалявське джерело мінеральної води вперше згадується у звіті для короля Матяша у 1463 р. В 1709 р. це джерело відвідав Ракоці Ференц II, тодішній глава Мукачівського герцогства.

У 1826 р. на джерелі існували популярні серед населення купелі, однак, у 1834 р. його, як і Плосківське джерело, орендували тільки для вивозу бочками. Із середини XIX ст. з джерела на правому березі р. Латориці, під горою із сірих пісковиків на розташованому поряд заводі почався розлив у пляшки мінеральної води під назвою «Solyvai» («Свалянська»).

Неліпинське родовище. Перші згадки про Неліпинські води відносяться до 1755 р., коли граф Шенборн, у володінні якого знаходились ці джерела, відправив до Відня на дослідження Сусківську і Неліпинську воду, хоча результати цих досліджень лишилися невідомими. В 1795 р. Неліпинську, Пасіцьку, Свалявську, Голубинську воду вивчав А. Sebeok. Розширену доповідь про неї написав Р. Ktaibel, досліджували L. Tognio (1843), D. Wachtel (1859), Dr. J. Molnar (1860). Неліпинські води набули такої слави, що сюди почала прибувати й аристократична знать.

Мінеральна вода Неліпинського родовища має у своєму складі вуглекислоту, фтор, кремнієву кислоту (тип боржомі). Дебіт мінеральної води становить 20 м³ на добу. Вуглекисла маломінералізована лужна вода використовується як столова, а також при захворюваннях органів травлення.

Стройненське родовище. Це родовище має значні запаси вуглекислої слабомінералізованої гідро-карбонатної натрієвої мінеральної води, яка має у своєму складі марганець, бор і кремнієву кислоту. Стройненську мінеральну воду відносять до типу Нарзанів з добовим дебітом 15 м³. Застосовується при лікуванні серцево-судинної системи.

Пасіцьке родовище. Розташовано у північно-східній частині с.Пасіка, на лівому березі р. Латориця. Гідрогеологічна замкненість родовища зумовлює високий ступінь газонасичення мінеральних вод. Газовий фактор 4,5-5,5. Підвищений геотермічний градієнт родовища приводить до підвищеної температури води, до +30 С у гирлі скважини. Невеликі розміри брил водовмісних вапняків по площі обмежують експлуатаційні запаси родовища. Вони оцінюються у 10-15 м³ /добу. За хімічним складом вода унікальна, єдина на Україні та в СНД, містить мікроелементи: фтору - 6-7 мг/л, ортоборної кислоти - 440-460 мг/л, при загальній мінералізації - 24,0 г/л. Відомий один аналог даної мінеральної води - джерело Зубер на Польському курорті Криниця. Запаси її становлять 60 м³ на добу.

Санаторій «Квітка полонини» – відома оздоровниця розташована на правобережжі річки Пині, біля підніжжя гірського хребта за 6 км на північний захід від Сваляви. Висота курорту над рівнем моря - 260 метрів. Клімат помірно теплий. Середня температура року коливається від +13° до +19°С. Літо тепле, тривале. Зима м'яка. Весна приходить у другій половині березня. Санаторій є унікальний тим, що для лікувальних цілей використовує гідрокарбонатно-натрієву мінеральну воду «Лужанська-7», яка є аналогом мінеральної води «Боржомі» (Грузія), «Віші» (Франція).

В оздоровниці функціонують два відділення – гастроентерологічне та реабілітаційне для лікування дітей (в супроводі батьків), хворих на цукровий діабет. Є широкий вибір інших лікувальних процедур: озокеритотерапія, грязелікування сакськими грязями, фізіотерапія, класичний масаж, точковий масаж, підводний душ-масаж, мануальна терапія, лікувальна фізкультура, інгаляції, озонотерапія, ароматерапія, психотерапія, фітотерапія, іппотерапія (лікування їздою на конях) та інше [5].

Санаторій «Поляна». На північ від «Квітки Полонини» знаходиться одна з перших здравниць, відкритих на території області, - санаторій «Поляна». Оздоровниця розташована у гірській, лісистій місцевості на висоті 340 метрів над рівнем моря. Найцінніший лікувальний засіб санаторію «Поляна» – мінеральні джерела типу «Боржомі». Вода прозора, солонувато-кисла на смак, без запаху, виділяє велику кількість вуглекислого газу, з біологічно активних компонентів містить в собі бор і фтор.

Унікальний склад мінеральної води робить ефективним лікування: виразкової хвороби шлунку та 12-типалої кишки; хронічного гастриту з підвищеною, збереженою та пониженою секретною функцією; хронічних захворювань печінки, жовчного міхура, жовчних шляхів; хронічних недуг кишечника; хронічного захворювання підшлункової залози; цукрового діабету;

захворювання сечовивідних шляхів; серцево-судинної та нервової систем, ішемічної хвороби серця, гіпертонічної хвороби 1-й ступенів.

Санаторій «Сонячне Закарпаття» знаходиться за 1,7 км від с. Поляна Свалявського району. Відстань до м. Свалява - 11 км. Санаторій розташований на правому березі річки Велика Пиня, в урочищі Тихий, на висоті 340 м вище рівня моря між Полонинським і Вулканічним хребтами Карпат, на північно-східних схилах останнього. Наявність мінеральної води робить більш ефективним лікування: хронічної хвороби печінки і жовчних шляхів різної етіології, гепатитів, холециститів, панкреатиту хронічного; хронічного гастриту із секреторною недостатністю; виразкової хвороби шлунку та дванадцятипалої кишки; цукрового діабету. Широко використовуються загальні ванни, озокеритолікування та гінекологічні промивання, інгаляції, ЛФК, душ-масаж.

Санаторій «Кришталеве джерело» розташований на правобережжі річки Пині, біля підніжжя гірського хребта за 6 км, на північний захід від м. Сваляви. Висота курорту над рівнем моря - 280 метрів. Матеріальна база санаторію відповідає як лікувальним потребам, так і активному відпочинку та туризму. У санаторії лікують захворювання шлунково-кишкового тракту. Мінеральна вода місцевих джерел належить до вуглекислих гідрокарбонатних натрієвих вод типу «Боржомі». Любителям туристичних походів пропонуються цікаві маршрути гірськими стежками, перевалами, полонинами, знайомство з мальовничими куточками Закарпаття [5].

2. Мукачівська лікувально-оздоровча зона охоплює територію Мукачівського району. Базується на родовищах сульфідних вод типу Кемері, термальних вод декількох типів: азотно-метанових кремнистих Піренейського типу, азотно-метанових хлоридних натрієвих типу Гайдусобосло.

На території курортної зони «Карпати» розташовані санаторії «Карпати» та «Перлина Карпат». **Кліматобальнеологічний курорт «Карпати»** розміщений у живописному урочищі Берегвар, на висоті 400-500 м над рівнем моря. За кліматичним зонуванням відноситься до дуже теплої зони. Клімат м'який. Середньорічна температура повітря - 8,5-10,5 °С, липня -19-20 °С, січня - 3-4 °С. Функціонує на базі слабомінералізованої кремнистої хлоридно-гідрокарбонатної кальцієво-натрієвої, слаболужної, холодної мінеральної води Карпатського родовища [1].

Бальнеологічний курорт «Синяк» розташований у передгір'ї Вулканічного хребта Карпат біля підніжжя гори Синяк, на висоті 450 м над рівнем моря. Клімат м'який, з підвищеною вологістю повітря. Середньорічна температура 6,2-8,0 °С. Переважає стійка погода без різких коливань кліматичних параметрів. Великі масиви хвойних лісів обумовлюють високу

ступінь іонізації і чистоти повітря. Санаторій-курорт «Синяк» – є провідним курортом по лікуванню захворювань опорно-рухового апарату, кістково-м'язевої і нервової систем. Заклад є багатопрофільним.

3. Міжгірсько-Воловецька лікувально-оздоровча зона охоплює територію Міжгірського та Воловецького районів. Серед вуглекислих мінеральних вод, які тут називають «буркутами», найбільш широко представлені залізисті нарзани Келечинського типу, а також вуглекислі хлоридно-гідрокарбонатні натрієві типу «Єсентуки-17» [5].

Тут розташований *бальнеологічний курорт «Сойми»*, відомий з кінця XVIII століття, який знаходиться у долині річки Ріка між двома найбільш населеними хребтами Українських Карпат Верховинським і Полонинським на висоті 600 м над рівнем моря. Клімат помірно-континентальний. Середня температура січня - -4 °С, липня - 18 °С. Великі масиви хвойних лісів обумовлюють високу ступінь іонізації і чистоти повітря. У горах на висоті 989 м знаходиться Синевирське озеро - одне з найбільш великих гірських озер Карпат льодовикового походження.

Тут скупчені найбільш водовмісні родовища вуглекислих мінеральних вод кількох типів з найбільшими запасами для Закарпаття. Мінеральні води курорту не мають аналогів і у міжнародній класифікації зареєстровані як Сойминський та Келечинський типи вод. На території курорту розміщений санаторій «Верховина», який знаходиться у живописній гірській місцевості, покритій хвойними лісами. Має два спальні корпуси, бальнеооздоровницю, пансіон, гематологічне реабілітаційне відділення.

Показання для лікування. Захворювання шлунка з різним рівнем кислотоутворення, жовчного міхура та підшлункової залози, печінки, дисфункції кишківника, цукровий діабет інсулінонезалежний, всі захворювання з порушенням мінерального обміну, зокрема кальцію; остеопороз, на фоні тривалого використання гормональних препаратів; захворювання, що супроводжуються залізодифіцитними станами, сечові діатези, хронічні інтоксикації [5].

4. Тячівська лікувально-оздоровча зона охоплює територію Тячівського району. Тут представлені різні типи мінеральних вод, найбільш цінні з яких слабосульфідні Серноводського типу, вуглекислі хлоридні натрієві типу Наугейм та вуглекислі хлоридно-гідрокарбонатні Малкінського типу. У залізистих нарзанах Тарасівського родовища зафіксовано найвищий рівень заліза у Закарпатті - 60 мг/л.

Мінеральні води родовищ курорту, ропа і палагові грязі солених озер, які по фізико-хімічним властивостям близькі лікувальним факторам Мертвого моря, використовуються для лікування захворювань верхніх і нижніх

дихальних шляхів, органів опори та руху, неврологічних, судинних, гінекологічних, шкіри. З 1968 р. тут почато лікування бронхіальної астми методом спелеотерапії з використанням мікроклімату соляних шахт [1].

5. Рахівська лікувально-оздоровча зона охоплює територію Рахівського району. Базується на родовищах мінеральних вод різних типів вуглекислих гідрокарбонатно-натрієвих, вуглекислих хлоридно-гідрокарбонатних та хлоридно-гідрокарбонатно-натрієвих, вуглекислих миш'яковистих, вуглекислих маломінералізованих гідрокарбонатних кальцієвих та магнезієво-кальцієвих (нарзанів).

Тут, між двома найбільш високими хребтами – Свидовецьким і Чорногорським, на висоті 500 м над рівнем моря, розміщений *бальнеологічний курорт «Кваси»*. Клімат помірно-континентальний. Зима м'яка, середня температура січня -5 °С. Літо помірно тепле, середня температура липня - 16 °С. На курорті зосереджені найбільші запаси вуглекислих миш'яковистих вод, які стали базою для функціонування санаторію «Гірська Тиса». Розміщений у мальовничій долині річки Чорна Тиса (приток ріки Тиса), 25 км від географічного центру Європи. Має бальнеоздоровницю. Оздоровлюють хворих з патологією опорно-рухового апарату, нервової, серцево-судинної, ендокринної системи, обміну речовин, шкіри, шлунково-кишкового тракту, кровотворення [5].

6. Хустсько-Виноградівська лікувально-оздоровча зона охоплює територію Хустського та Виноградівського районів. Базується на родовищах вуглекислих вод, різноманітних за складом і мінералізацією. Тут розміщені курорт Шаян та санаторій «Теплиця».

Курорт «Шаян» розміщений біля підніжжя гори Великий Шаян - однієї із найживописніших частин Карпат, яку називають «Українською Швейцарією». Висотність території 300-600 м над рівнем моря. Клімат теплий з переходом у помірний гірський. Переважає стійка погода без різких коливань. Середня температура липня - 20 °С, січня -2 °С. Курорт відомий з кінця ХІХ століття. Ще з 1873р. у смт Вишково на базі двох мінеральних джерел функціонувала водолікарня «Замкова Купіль», де проводилось лікування малокрів'я, гінекологічних хвороб, катарів шлунку. Із основних закладів тут діють санаторії «Шаян», «Вісак», санаторій-профілакторій «Теплі води» та пансіонат відпочинку ДП «Світязь».

Санаторій «Теплиця» - розташований в одному з мальовничих куточків Закарпаття – у підніжжя відомої Чорної гори, у передмісті міста Виноградів, яке було засноване в ІХ ст. Клімат тут помірно континентальний: спекотне літо та м'яка коротка зима, яка починається в середині грудня та триває 2,5 - 3 місяці. Середня температура в липні - 22-25°С, в січні 3-4°С.

Основний природно-лікувальний фактор «Теплиці» - термальні та лікувальні води. Термальна вода, яка видобувається майже з кілометрової глибини і має температуру 39 °С, відноситься до типу хлоридно-натрієвих високомінералізованих розсолів. Мінеральна лікувальна вода «Теплиця» має широкий спектр показань при лікуванні захворювань опорно-рухового апарату, серцево-судинної та периферійної нервової систем, а також неспецифічних захворювань верхніх дихальних шляхів.

Санаторій «Шаян» знаходиться в прекрасному куточку Закарпаття, на відстані 15 км від залізничної станції Хуст, 60 км - від міста Мукачево. Одним з найбільш багатств в Шаяні є - вуглекисла слабомінералізована кремнієва гідрокарбонатно-натрієва мінеральна вода «Шаянська», із загальною кількістю гідрокарбонатів наближається до мінеральних вод «Боржомі», «Єсентуки» і «Виши-Селестон» (Франція), належить до Дилежанського типу через наявність у її складі позначки кремнієвої кислоти.

Показання для санаторного лікування: хвороби шлунка зі зниженою, нормальною і підвищеною секреторною функцією; виразка шлунка і дванадцятипалої кишки, постгастрорезекційні гастрити з кислотністю; гепатити; гепатози; цукровий діабет, інсулінозалежний; дисфункції кишечника; хронічні інтоксикації [5].

7. Великоберезнянсько-Перечинська лікувально-оздоровча зона охоплює територію Великоберезнянського та Перечинського районів. Базується на родовищах мінеральної води різних типів - Арзні (вуглекислих хлоридно-гідрокарбонатно-натрієвих), нарзанів Келечинського типу, Єсентуки-17 (вуглекислих хлоридно-гідрокарбонатних).

Перші відомості про використання мінеральних вод цього регіону відносяться до 1600р. Поблизу села Лумшори Перечинського району приватними особами був організований лікувальний заклад, який у XVIII столітті почали називати «Курортом Лумшори», де лікували захворювання органів руху та опори, нервової, серцево-судинної систем. У наш час на території рекреаційної зони знаходиться оздоровчо-лікувальний комплекс «Дубриничі», 6 баз відпочинку [5].

8. Берегівська лікувально-оздоровча зона охоплює територію Берегівського району, одного з найбільш теплих районів області. Тут розміщені основні запаси термальних вод Закарпаття трьох типів – вуглекислі, кремністі терми (Берегівське родовище), азотні терми (Іванівське, Боржавське родовища) і азотно-метанові йодо-бромні хлоридні натрієві (Гараздівське родовище). У районі налічується до 25 виходів цих вод. Внутрішнє їх застосування доцільне при захворюваннях органів травлення, цукровому діабеті. Зовнішнє застосування мінеральної води при вертеброгенних радикулітах, ішемічній

хворобі серця, гіпертонічній хворобі, ревматоїдних поліартритах. На використанні їх лікувальних властивостей функціонував санаторій-профілакторій «Косино», який спеціалізувався на лікуванні органів руху та опори не туберкульозного походження, хронічних артритів і поліартритів, радикулітів, плекситів, плевритів, бронхіальної астми з використанням камер штучного мікроклімату [1].

9. **Іршавська лікувально-оздоровча зона** охоплює територію Іршавського району. Базується на лікувальних властивостях одного з найбільших родовищ термальних метанових хлоридно-гідрокарбонатно-натрієвих, йодо-бромних вод типу Гайдусо-босло (Угорщина). Воно знаходиться у генетичному зв'язку з вугленосними породами Ільницького родовища кам'яного вугілля. Прямих аналогів цих мінеральних вод на Україні немає. Вони є цінними для лікування серцево-судинних захворювань, органів опори та руху, атеросклерозу, захворювань щитовидної залози.

10. **Ужгородська лікувально-оздоровча зона** охоплює територію міста Ужгород та Ужгородського району. Базується на лікувальних властивостях слабомінералізованих кремнистих мінеральних вод Ужгородського та Деренівського родовищ, високомінералізованої гідрокарбонатної натрієвої води родовища Руські Комаровці. Відомості про наявність мінеральних джерел та водолікарні зафіксовано ще в 1631р. в Ужгородській інвентарній книзі. На початку ХІХ століття в м. Ужгород на базі вуглекислого залізного джерела функціонувала купальня «Квасна Вода». Мінеральні води регіону ефективні при лікуванні гастроентерологічної, урологічної, дерматологічної патології. На території рекреаційної зони розміщені курорт «Деренівка» з санаторним комплексом «Деренівська купіль», та санаторій «Малятко»[1].

На шляху подолання проблеми сезонності у роботі санаторно-курортних закладів необхідним є розвиток супутніх лікувальних напрямків туризму. Розробка туристичних турів, які б поєднували у собі як оздоровчий (пасивний), так і пізнавальний (активний) туризм. Перспективними напрямками забезпечення прибутковості туристичної галузі у міжсезоння є релігійний (історично-культурний) та діловий туризм.

Дієвим механізмом стимулювання розвитку санаторно-курортного господарства є залучення інвестицій через схеми державно-приватного партнерства. Важливим напрямком щодо залучення інвестицій у розвиток курортного туризму є розробка органами місцевого самоврядування спільно з громадськістю баз інвестиційних пропозицій. Особливого підходу потребує підготовка інвестиційного паспорту та переліку пропозицій щодо пропагування туристично-рекреаційних об'єктів з визначенням чітких, прозорих умов та гарантій для інвестування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Курортно-рекреаційні зони Закарпаття // Довідник 2000. - Ужгород, 2000. - 235 с.
2. Поп С.С. Природні ресурси Закарпаття / С.С. Поп. - Ужгород: ТОВ «Спектраль», 2002. - 296 с.
3. Регіоналогія туризму: науково-методичне видання / за редакцією д.е.н., проф. Д.М. Стеценка, Київ. - 2004. - 218 с.
4. Самайленко А.А. Географія туризму: навч. посібник // А.А. Самійленко. - «Фенікс», 2006. – 368 с.
5. <http://www.carpathia.gov.ua>

In the article the basic going is considered near the estimation of naturally-resource potential, territorial distribution of sanatorium-resort zones of Zakarpattia. The features of development of ten sanatorium-resort zones are considered from positions of attractiveness for a region.

Keywords: naturally-resource potential, sanatorium-resort zone, curatively-health zone, recreational zone, manipulation treatments.

УДК 338.483.11(21)(045)

Танчинець Е.Ю.

**студентка IV курсу, напряму підготовки «Туризм»,
Мукачівський державний університет**

Лужанська Т.Ю.

**кандидат географічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет**

ЛАНДШАФТНЕ ПАРКОВЕ ДОЗВІЛЛЯ

Стаття присвячена дослідженню ландшафтного паркового дозвілля через складові паркового розвитку та новітніх технологій їх використання. Розглянуто розвиток садово-паркової архітектури, видів парків, особливостей паркобудівництва, використання екологічно-орієнтованих паркових проектів.

Ключові слова: ландшафтне паркове дозвілля, парковий розвиток, садово-паркова архітектура, ландшафтні паркові проекти.

Туристичні потреби основного рівня представлені нині у світі ландшафтним туризмом, включаючи гуманітарні та природні ландшафти, які

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>